

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 kwietnia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XII Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Prusinowska

Protokolant : protokolant sądowy Justyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2022 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa Syndyka ustanowionego w postępowaniu upadłościowym M. S.

przeciwko W. Z.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. stwierdza bezskuteczność w stosunku do masy upadłości M. S. umowy darowizny dokonanej pomiędzy M. S. a P. Z., objętej aktem notarialnym z dnia 10 maja 2016 r. zawartym przed notariuszem P. G., rep.(...) oraz umowy darowizny dokonanej pomiędzy P. Z. a W. Z., objętej aktem notarialnym z dnia 10 kwietnia 2019 r. zawartym przed notariuszem P. G., rep. (...)które to umowy dotyczą działek gruntu (...), dla których Sąd Rejonowy we W., Wydział IV Ksiąg Wieczystych prowadzi obecnie księgi wieczyste o numerach (...),

2. nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Poznaniu 6000 zł tytułem nie uiszczonej opłaty od pozwu.

SSO M. Prusinowska

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 26 marca 2021 r. Syndyk ustanowiony w postępowaniu upadłościowym M. S. wniósł o stwierdzenie bezskuteczności w stosunku do masy upadłości M. S. umowy darowizny dokonanej pomiędzy M. S., a P. Z., objętej aktem notarialnym z dnia 10 maja 2016 r., zawartej przed notariuszem P. G., nr rep. (...) oraz umowy darowizny dokonanej pomiędzy P. Z. a W. Z., objętej aktem notarialnym z dnia 10 kwietnia 2019 r., zawartej przed notariuszem P. G., nr rep. (...), które to umowy dotyczą działek gruntu (...), dla których Sąd Rejonowy we W. IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi obecnie księgi wieczyste o nr (...).

Powód wniósł nadto o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego zwrotu kosztów postępowania, jak również o udzielenie zabezpieczenia powództwa.

W uzasadnieniu powód wskazał, iż dnia 10 maja 2016 r. M. S. dokonała na rzecz swojego małoletniego syna P. Z. darowizny nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...). Dnia 10 kwietnia 2019 r. pełnoletni już wówczas P. Z. dokonał darowizny przedmiotowej nieruchomości na rzecz swojego ojca, tj. W. Z.. W trakcie drugiej z opisanych czynności prawnych doszło jednocześnie do wyodrębnienia działek nr (...) do odrębnej księgi wieczystej nr (...).

Powód wskazał w dalszej części, iż postanowieniem z dnia 24 lutego 2021 r. Sąd Rejonowy P. (...) w P. ogłosił upadłość M. S., zaś najwcześniejsze z niespłaconych przez nią zobowiązań pochodzi z 2014 r., zdecydowana ich większość dotyczy natomiast lat 2015-2016.

W ocenie powoda pierwsza z opisanych wyżej darowizn dokonana została w momencie w którym M. S. była już osobą niewypłacalną, co w oczywisty sposób miało doprowadzić do pokrzywdzenia jej wierzycieli. [k. 1-3].

Pismem z dnia 15 lipca 2021 r. pozwany W. Z. zastępowany przez profesjonalnego pełnomocnika złożył odpowiedź na pozew w której wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych. Pozwany wniósł również o oddalenie wniosku o zabezpieczenie.

W uzasadnieniu pozwany przyznał, iż nabył w drodze darowizny wskazane w pozwie nieruchomości od swojego syna, tj. P. Z., które ten z kolei nabył w drodze darowizny od swojej matki, tj. M. S.. Pozwany zaprzeczył jednak, by M. S. działała w tym zakresie z zamiarem pokrzywdzenia swoich wierzycieli.

Pozwany podkreślił, iż w chwili dokonywania umowy darowizny przez M. S. jej sytuacja finansowa była stabilna, zaś jej dochód systematycznie wzrastał, tym samym nie miała ona świadomości, iż transakcja ta może doprowadzić w przyszłości do pokrzywdzenia jej wierzycieli. Brak świadomości M. S. w tym przedmiocie podkreślać miał dodatkowo fakt, iż posiadała ona wówczas spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu położonego w P. przy ul. (...). Sytuacja finansowa M. S. miała ulec istotnemu pogorszeniu dopiero na przełomie 2016 i 2017 r. z przyczyn od niej niezależnych.

Tym samym w ocenie pozwanego M. S. dokonując przedmiotowej darowizny nie miała świadomości pokrzywdzenia swoich wierzycieli. Z uwagi zaś na to, iż dla oceny świadomości miarodajna jest data dokonania zaskarżonej czynności to i pozwany nie mógł mieć wiedzy o takiej świadomości [k. 85-89].

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 24 lutego 2021 r., wydanym w sprawie o sygn. akt (...) Sąd Rejonowy P. (...) w P. Wydział XI Gospodarczy do spraw Upadłościowych i Restrukturyzacyjnych ogłosił upadłość M. S., będącej osobą nieprowadzącą działalności gospodarczej. Jako syndyka wyznaczono S. P..

Dowód: postanowienie z dnia 24 lutego 2021 r., wydane w sprawie o sygn. akt XI GU

(...) przez Sąd Rejonowy P. w P. Wydział XI Gospodarczy do spraw Upadłościowych i Restrukturyzacyjnych [k. 45].

W chwili złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości M. S. posiadała łącznie 24 wierzycieli, przy czym niektórym z nich przysługiwała więcej niż jedna wierzytelność. Termin płatności najstarszego wymagalnego zobowiązania obciążającego M. S. a przysługującego easyDebt Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycji Zamkniętych przypadał na 30 września 2014 r. Termin płatności 9 kolejnych zobowiązań przypadał na 2015 r., zaś 13 na na 2016 r.

Dowód: wniosek M. S. o ogłoszenie upadłości [k. 46-54].

M. S. w 2015 r. uzyskała dochód w wysokości 75 532,60 zł. Jej strata z działalności gospodarczej za 2015 r. wyniosła 3 657,25 zł.

M. S. w 2015 r. osiągnęła również stratę z pozarolniczej działalności gospodarczej na poziomie 3 657,25 zł.

W 2016 r. dochód M. S. wyniósł 87 869,73 zł. Natomiast z pozarolniczej działalności gospodarczej odniosła ona stratę w wysokości 2 736,31 zł.

W 2017 r. dochód M. S. wyniósł 91 806,02 zł. Z pozarolniczej działalności gospodarczej uzyskała ona dochód w kwocie 12 071,56 zł.

Dowód: zeznanie o wysokości uzyskanego dochodu / poniesionej straty w roku podatkowym 2015 [k. 92-94];

informacja o wysokości dochodu / straty z pozarolniczej działalności gospodarczej w roku podatkowym 2015 [k. 95];

zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu / poniesionej straty w roku podatkowym 2016 [k. 99-101];

informacja o wysokości dochodu / straty z pozarolniczej działalności gospodarczej w roku podatkowym 2016 [k. 102];

zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu / poniesionej straty w roku podatkowym 2017 [k. 106-108];

informacja o wysokości dochodu / straty z pozarolniczej działalności gospodarczej w roku podatkowym 2017 [k. 109-110].

W marcu 2017 r. stan zdrowia M. S. miał ulec istotnemu pogorszeniu, co miało z kolei doprowadzić do ograniczenia zakresu prowadzonej przez nią działalności gospodarczej.

Dowód: przesłuchanie M. S. oraz W. Z. z dnia 24 marca 2022 r. [k. 173].

Dnia 29 kwietnia 2016 r. wobec M. S. wszczęte zostało postępowanie egzekucyjne.

Dowód: wniosek M. S. o ogłoszenie upadłości [k. 46-54];

przesłuchanie M. S. z dnia 24 marca 2022 r. [k. 173].

Dnia 10 maja 2016 r. M. S. działając w imieniu własnym oraz jako przedstawiciel ustawowy małoletniego syna P. Z. dokonała na jego rzecz darowizny nieruchomości stanowiącej działki gruntu nr (...) o łącznym obszarze 0.88.25 ha, położonej w miejscowości B. dla której Sąd Rejonowy we W. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Darowizna dokonana została w formie umowy sporządzonej przez notariusza P. G., nr rep. (...)

Dowód: akt notarialny nr rep. (...) [k. 4-11];

wydruk elektronicznej księgi wieczystej nr (...) [k. 12-32].

Dnia 10 kwietnia 2019 r. P. Z. dokonał darowizny opisanej powyżej nieruchomości na rzecz swojego ojca, tj. W. Z.. Darowizna dokonana została w formie umowy sporządzonej przez notariusza P. G., nr rep. (...)

W następstwie rzeczony czynności prawnej doszło jednocześnie do wyodrębnienia działek nr (...) do odrębnej księgi wieczystej nr (...).

Wartość nieruchomości w chwili darowizny ocenić należy na ok 560 000,00 zł.

Dowód: akt notarialny nr rep. (...) [k. 175-177];

wydruk elektronicznej księgi wieczystej nr (...) [k. 33-43];

przesłuchanie M. S. oraz W. Z. z dnia 24 marca 2022 r. [k. 173].

M. S. w chwili dokonania darowizny przysługiwało spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu położonego w P. ul. (...), dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...). Co jednak istotne kredytodawca, tj. (...) Bank S.A. z siedzibą w W. wypowiedział już wówczas umowę kredytu, samo zaś rzeczony ograniczone prawo rzeczowe było obciążone hipoteką przymusową ustanowioną na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu zaległości powstałych w sierpniu 2015 r.

Dowód: wydruk elektronicznej księgi wieczystej nr (...) [k. 131-146].

Pozwany w chwili obecnej jest właścicielem nieruchomości stanowiącej przedmiot niniejszego postępowania, jak również nieruchomości lokalowej i nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym.

Dowód: przesłuchanie M. S. oraz W. Z. z dnia 24 marca 2022 r. [k. 173].

Pozwany jest pracodawcą M. S..

Dowód: przesłuchanie M. S. oraz W. Z. z dnia 24 marca 2022 r. [k. 173].

Postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2021 r. tut. Sąd udzielił zabezpieczenia roszczenia powoda przez ustanowienie wobec pozwanego zakazu zbywania i obciążania nieruchomości objętych księgami wieczystymi nr (...).

Dowód: postanowienie z dnia 15 kwietnia 2021 r. [k. 69].

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, zeznań świadka M. S. oraz przesłuchania w charakterze strony pozwanego - W. Z..

Dokumenty, które były istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okazały się w całości wiarygodne. Żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, a Sąd nie znalazł powodów, aby je zakwestionować z urzędu.

Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka M. S. oraz przesłuchanego w charakterze strony W. Z., którzy starali się wykazać, iż ta pierwsza w chwili zawierania umowy darowizny nie widziała o swoich problemach finansowych, zaś darowizna nie była dokonywana w celu ukrycia majątku przed wierzycielami. Zeznania wspomnianych osób były nielogiczne i wewnętrznie sprzeczne. Przede wszystkim M. S. wskazała, iż w marcu 2017 r. w istotny sposób pogorszył się stan jej zdrowia, zarówno fizycznego, jak i psychicznego, co było ściśle związane z ciążą pozamaciczną oraz wynikającymi stąd powikłaniami. Jednocześnie M. S. zeznała, iż darowizny z maja 2016 r. dokonała właśnie z uwagi na obawy co do swojego stanu zdrowia, tak by zabezpieczyć swojego syna. W chwili darowizny kobieta nie była zatem jeszcze w ciąży, ergo nie mogła się nawet spodziewać, iż czekają ją wspomniane problemy zdrowotne. Darowizna miała zatem zabezpieczyć przyszłość małoletniego syna, tymczasem ponowna umowa darowizny pozbawiła go takiej szansy. Co szczególnie istotne M. S. przedmiotowej darowizny dokonała 11 dni po wszczęciu wobec postępowania egzekucyjnego, tym samym nawet gdyby przyjąć, iż nie miała ona jeszcze wiedzy o jego wszczęciu, to musiała posiadać wiedzę co do swojej złej sytuacji finansowej i widma rychłej egzekucji. Wiary nie sposób przyznać również zeznaniom W. Z. usiłującego wykazać, iż nie miał on wiedzy co do sytuacji finansowej M. S.. Związek wymienionych osób od 2015r. miał być w kryzysie, który miał zostać zażegnany dopiero w marcu 2017 r., po tym jak M. S. urodziła kolejne dziecko, którego ojcem jest W. Z.. Wysoce wątpliwe jest by wyjaśnienia te były prawdziwe, ciężko wyobrazić sobie bowiem by osoby w poważnych konflikcie odbywały ze sobą stosunki seksualne. W. Z. usiłował również wykazać, iż nie ma świadomości co do postępowań egzekucyjnych prowadzonych wobec M. S., podczas gdy od dłuższego czasu jest jej pracodawcą.

Zeznania wymienionych osób oceniane zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego, wskazaniem wiedzy i logicznego rozumowania, w ocenie Sądu Okręgowego nie zasługują na wiarę, wręcz przeciwnie stwierdzić należy, iż zarówno M. S., jak i W. Z. w dniu 10 maja 2016 r. posiadali świadomość co do tego, iż M. S. posiada niespłacone zadłużenie, a tym samym w każdym czasie jej wierzyciele mogą zainicjować postępowanie egzekucyjne.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 131 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe [Dz.U. 2003 nr 60, poz. 535, z późn. zm.; dalej p.u.] w sprawach nieuregulowanych przepisami art. 127-130a do zaskarżenia czynności prawnych upadłego, dokonanych z pokrzywdzeniem wierzycieli, przepisy art. 132-134 oraz przepisy Kodeksu cywilnego o ochronie wierzyciela w przypadku niewypłacalności dłużnika stosuje się odpowiednio.

Stosownie do treści art 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

W niniejszej sprawie szczególnie istotna jest treść art. 527 § 3 k.c., zgodnie z którym jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W orzecznictwie przyjmuje się, iż pojęcie "bliskich stosunków" w rozumieniu art. 527 § 3 k.c. jest interpretowane szeroko. Chodzi o taki rodzaj stosunków, istniejących w chwili dokonywania zaskarżonej czynności, które uzasadniają przyjęcie założenia, że jedna z osób jest (może być) w posiadaniu informacji o stanie majątkowym drugiej, co oznacza, że ustalenie "bliskości stosunku" uzależnione jest od okoliczności konkretnej sprawy. Pojęcie to może obejmować zarówno "osoby bliskie", czyli pozostające z dłużnikiem w stosunkach rodzinnych lub podobnych o charakterze osobistym, jak i osoby, które z dłużnikiem łączy bliska znajomość, wspólne interesy itp. [vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2020 r., sygn. akt IV CSK 79/20, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 29 listopada 2018 r., sygn. akt VI ACa 803/17, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 19 września 2018 r., sygn. akt I ACa 119/18].

W niniejszej sprawie M. S. darowizny dokonała na rzecz swojego syna, a zatem niewątpliwie osoby pozostającej z nią w bliskim stosunku. Co więcej, przy zawieraniu rzeczony umowy M. S. działała jednocześnie jako przedstawiciel ustawowy swojego syna. Wobec tego stwierdzić należy, iż świadomość M. S. co do jej złej sytuacji finansowej była tożsama ze świadomością obdarowanego.

W związku z powyższym w niniejszej sprawie należy dokonać oceny stanu świadomości M. S. w tym zakresie.

Dokonana na wstępie ocena zeznań M. S. oraz W. Z. w oparciu o zasady logicznego rozumowania, wskazania wiedzy i doświadczenia życiowego prowadzi do konkluzji, iż nie zasługują one na wiarę, wręcz przeciwnie stwierdzić należy, iż zarówno M. S., jak i W. Z. w dniu 10 maja 2016 r. posiadali świadomość co do tego, iż M. S. posiada niespłacone zadłużenie, a tym samym w każdym czasie jej wierzyciele mogą zainicjować postępowanie egzekucyjne.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, iż zgodnie z art. 528 k.c. jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

W świetle treści art. 528 k.c., wiedza osoby trzeciej (w tym także osoby małoletniej) o tym, że dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli, jest prawnie irrelevantna w sytuacji, gdy na skutek spornej czynności prawnej osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie. Przedmiotowy przepis wyłącza zatem potrzebę badania stanu świadomości po stronie osoby trzeciej, nie chroniąc nieodpłatnych przysporzeń dokonanych z pokrzywdzeniem innych osób [vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 23 września 2021 r., sygn. akt I ACa 38/21, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 07 listopada 2019 r., sygn. akt I ACa 374/19].

W niniejszej sprawie do przeniesienia prawa własności nieruchomości doszło pod tytułem darmym, bowiem na podstawie umowy darowizny. Tym samym stan świadomości P. Z. co do zamiaru jego matki jest nieistotny.

Stosownie do art. 531 § 2 k.c. w wypadku gdy osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, wierzyciel może wystąpić bezpośrednio przeciwko osobie, na której rzecz rozporządzenie nastąpiło, jeżeli osoba ta wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności dłużnika za bezskuteczną albo jeżeli rozporządzenie było nieodpłatne.

W literaturze i orzecznictwie pojawiły się rozbieżności dotyczące podmiotowego i przedmiotowego ukształtowania roszczenia pauliańskiego w razie zbycia korzyści przez osobę trzecią w rozumieniu art. 527 § 1 k.c. i następnie serii rozporządzeń tą korzyścią na rzecz kolejnych następców prawnych szczególnych (art. 531 § 2 k.c.) oraz, że utrzymało się stanowisko, że legitymację bierną ma wtedy ostatni nabywca korzyści (następca szczególny), ponieważ na taką legitymację wyraźnie wskazuje art. 531 § 2 k.c.; wierzyciel ma zatem w sytuacji takiej możliwość bezpośredniego wystąpienia przeciwko osobie "czwartej" o ubezskutecznienie czynności na mocy której nabyła składnik majątkowy dłużnika powoda (w takim procesie sąd zobligowany jest badać przesłankowo podstawy ubezskutecznienia także

czynności dokonanej z udziałem osoby "trzeciej" [vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 23 czerwca 2020 r., sygn. akt I ACa 960/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 10 stycznia 2020 r., sygn. akt I ACa 645/19].

W niniejszej sprawie "osoba czwarta", tj. pozwany nabył prawo własności pod tytułem darmym, bowiem na podstawie umowy darowizny. Tym samym stan jego świadomości co do zamiaru pokrzywdzenia wierzycieli przez M. S. był nieistotny. Niemniej, co wynika z wcześniejszych rozważań, pozwany i tak taką świadomość w oczywisty sposób posiadał.

Na koniec zaznaczyć należy, iż zgodnie z art. 534 k.c. uznania czynności prawnej dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli za bezskuteczną nie można żądać po upływie lat pięciu od daty tej czynności.

Na gruncie rozpoznawanej sprawy, pierwsza z darowizn dokonana została dnia 10 maja 2016 r. Powództwo wniesione zostało 26 marca 2021 r., a zatem przed upływem 5-letniego terminu.

Odnosząc się na koniec do kwestii kosztów postępowania wskazać należy, iż zgodnie z art. 132 ust. 2 p.u. syndyk nie ponosi opłat sądowych w postępowaniach sądowych związanych ze stwierdzeniem bezskuteczności czynności prawnej w stosunku do masy upadłości.

Dokonując rozstrzygnięcia w zakresie kosztów procesu, Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając nimi w całości pozwanego, jako stronę przegrywającą niniejszą sprawę. Mając powyższe na uwadze, wskazać należy iż na koszty procesu w tym przypadku składała się jedynie nieuiszczona przez syndyka opłata od pozwu w kwocie 6.000,- zł. Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych [Dz. U. nr 167, poz. 1398 z późn. zm.] w sprawach o prawa majątkowe przy wartości przedmiotu sporu ponad 20.000,- zł pobiera się opłatę stosunkową wynoszącą 5 % tej wartości. W niniejszej sprawie wartość przedmiotu sporu wynosiła 120.000,- zł, stąd też 5 % tej kwoty daje 6.000,- zł.

W związku z powyższym należało orzec jak w sentencji.

Sędzia Maria Prusinowska

ZARZĄDZENIE

Proszę:

1. odnotować; w dniu 9 maja 2022 r. Urlop sędziego,
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć powodowi-syndykowi; pełn. pozwanego,
3. przedłożyć wraz z apelacją lub upływem terminu do jej wniesienia.

P., dnia 11 maja 2022 r.